

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ.
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК ХІХ

Рівне

2010

ББК
83 Л 43
8

Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство:
Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного
університету. – Вип. ХІХ / Ред. кол. Я. О. Поліщук [та ін.]. – Рівне : РДГУ,
2010. – 178 с.

*У збірнику вміщені статті з проблем українського
літературознавства, теорії літератури та компаративістики. Матеріали
збірника можуть бути використані науковцями, студентами, вчителями-
словесниками.*

Збірник затверджений ВАК України як наукове видання, в якому
можуть публікуватися результати кандидатських і докторських дисертацій із
філологічних наук.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової
інформації КВ № 15954-4426Р від 19.11.2009 року

Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 10 від 28 травня 2010 р.)

Редакційна колегія:

доктор філологічних наук, професор **ДАВИДЮК В.Ф.** (Волинський
державний університет ім. Лесі Українки)

доктор філологічних наук, професор **ДЕНИСЮК І.О.** (Львівський
національний університет ім. Івана Франка)

доктор філологічних наук, професор **ГОЛОМБ Л.Г.** (Ужгородський
національний університет)

доктор філологічних наук, професор **МЕЙЗЕРСЬКА Т.С.** (Одеський
державний педагогічний університет)

доктор філологічних наук, професор **ПОЛЩУК Я.О.** (Рівненський
державний гуманітарний університет, головний редактор)

доктор філологічних наук, професор **ТУРГАН О.Д.** (Запорізький
державний медичний університет)

доктор філологічних наук, професор **ШУЛЬЖУК К.Ф.** (Рівненський
державний гуманітарний університет)

Наукові редактори:

доктор філологічних наук, професор **ПОЛЩУК Я.О.**

кандидат філологічних наук **КИРИЛЬЧУК О.М.**

Зоряна Годунок

УДК 82.09:801.73

КАТЕГОРІЇ АВТОРА ТА РЕЦИПІЄНТА В ГЕРМЕНЕВТИЧНОМУ ТЛУМАЧЕННІ (НА ПРИКЛАДІ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО)

У статті розглядається одна із важливих категорій у герменевтиці – категорія автора. Її тлумачення відбувається через співдію із категоріями тексту та реципієнта. Аналіз здійснюється у ключі розгляду художньої прози М. Хвильового.

Ключові слова: автор, текст, реципієнт, тлумачення, дискурс.

The article focuses upon the interpretation of the category of author in its relations with categories of text and recipient. The analysis is realized through the investigation of the fiction prose by M. Khvylovy.

Key words: author, text, recipient, interpretation, discourse.

Розвиток герменевтичної думки від доби романтизму до сьогодення являє собою своєрідну криву: від позиціонування автора як найвищої інтерпретаційної інстанції (таким чином, тлумачення тексту повинне спричинитися до тлумачення думки власне автора, отже, смисл тексту дорівнює тому, що у нього [у текст] вкладав автор; звідси й твердження: знати автора краще, ніж він знав самого себе (Ф. Шляйєрмахер)), до постулювання “смерті автора”, яку оголошує постструктураліст Р. Барт і десь підтримує герменевт, який застосовує у своєму герменевтичному підході аспекти семіотико-структуральної школи, П. Рікер (“Іноді хочеться сказати, що читати книгу – означає розглядати її автора як уже мертвого, а книгу – як посмертну. Коли автор мертвий, зв’язок із книгою стає повним і, так би мовити, незайманим. Автор більше не може відповідати; залишається тільки читати його твір” [13, 307]). Важливо зазначити, що обидва підходи мають слушність і дають можливість до постановки інших питань, які з ними пов’язуються. У нашій статті обмежимося постановкою проблеми взаємостосунку категорій автора й тексту, тексту й реципієнта, автора, тексту й реципієнта, розроблюваної у XX – XXI ст.

За М. Бахтіним, автор висловлювання (тексту), зреалізовує в ньому свою інтенцію (якою мірою це йому вдається – питання інше; ідеться ж не лише про майстерність того чи того письменника, але й про те, що “надиктовує мова”, за Г. Г. Гадамером) і маркує його як своє у безкінечному діалозі (“Твір – це ланка у ланцюгу мовленнєвого спілкування, як і репліка діалогу, він пов’язаний з іншими творами...” [1, 408]), що забезпечує існування людини як індивіда, носія і творця культури, а, разом із тим, і як того, кого, у свою чергу, ця культура творить (діалог не може бути односпрямованим, завжди є зворотна дія: “/.../ акт творчої свідомості –

завжди акт комунікації, тобто обміну” [11, 205]). І далі: “Кожна репліка /.../ володіє специфічною завершеністю” [1, 407], “/.../ автор твору виявляє свою індивідуальність у стилі, світогляді, у всіх моментах задуму твору. Саме той відбиток індивідуальності, що маємо у творі, і створює особливі внутрішні межі, що відокремлюють цей твір від інших творів” [1, 408].

Говорячи про діалог, не можемо оминати проблеми Іншого (“Твір, як і репліка діалогу, спрямований на відповідь другого...” [1, 408]), тобто адресата, того, до кого /на кого/ спрямоване висловлювання, того, від кого чекається реакція, того, “відповідного розуміння якого автор відповідного твору шукає і передбачає” [2, 421]. У такому випадку потрібно звернути увагу на концепцію нададресата, “абсолютно справедливе розуміння якого передбачається або у метафізичній даліні, або у далекому історичному часі” [2, 421].

Нададресат постає не так реальним адресатом того чи того авторового висловлювання, а, швидше, конститутивним моментом самого висловлювання. У такому випадку, очевидно, можемо говорити про те, що концепт нададресата проектує адресата: автор /і його текст, чи, можливо, текст, у першу чергу, оскільки саме у ньому постає, вибудовується, виявляється нададресат/ через категорію нададресата розуміє для себе, який реципієнт мусить його чути / читати, програмує твір /висловлювання/ саме на тих реципієнтів, які “вписуються” у площину, задану нададресатом, однак можуть лише наблизитися у своєму розумінні тексту до повного, справедливого розуміння, якого витагає сам текст і, зрештою, чекає автор.

Як зазначає Ю. Лотман у роботі “Текст у тексті”, “/.../ прагматичний аспект – це *аспект роботи тексту*, оскільки механізм роботи тексту передбачає якесь введення у нього чого-небудь ззовні” (виділення наше – З. Г.) [12, 585]), тобто іманентна характеристика тексту полягає в тому, що повинен існувати читач, який попри те, що “приходить” ззовні, заявляє про своє існування у самій сутності тексту, який мусить бути читаним. Така його (тексту), як відомо, природа: художня система постійно намагається продумувати саму себе.

Таким чином, саме дослідження категорії автора вивільняє до аналізу категорію реципієнта, якого завжди передбачає і шукає автор для того, щоб здійснився /не перервався/ діалог, для того, щоб забезпечити собі і своїй “репліці” / висловлюванню / тексту життя у безкінечному діалозі.

Концепція ж П. Рікера постає десь чи не протилежною до концепції діалогізму М. Бахтіна: “Не досить сказати, що читання – це діялог з автором через його твір, оскільки зв’язок читача з книгою має *зовсім інший характер*. Діялог – це обмін запитань і відповідей; такого виду обміну немає між письменником і читачем. Письменник не відповідає читачеві. Книга поділяє акт писання і акт читання на дві частини, між якими немає комунікації” [13, 306] (виділення наше – З. Г.). Однак, проголошуючи таким чином смерть автора, французький герменевт зміщує акцент, знову ж таки, на стосунок тексту і реципієнта: саме читачеві для глибшого і сутніснішого розуміння тексту і себе через нього (адже саме самоінтерпретація (і самоідентифікація)

є ключовою позицією концепції П. Рікера) необхідним є позбутися автора, оскільки авторова позиція нестиме загрозу “ховання”, “заміщення” смислів тексту і реципієнта смислами, які задає сам автор. У такому випадку текст як основна ланка в діалозі з реципієнтом немовби випадає, а дозволити це означає здійснити невинуватий поворот у процесі читання. Власне, процес читання (за Г. Г. Гадамером, “осягнення змісту літер”, яке, однак, “не є відтворенням мовлення у його первинному варіанті з усією його конкретикою та змістовим наповненням, яке прийшло з минулого” [8, 155]; “читання є тлумаченням, а тлумачення є нічим іншим, як артикульованим представленням читання” [8, 157] (виділення наше – З. Г.)) не буде відбуватися.

Г. Г. Гадамер, виводячи характеристики емінентного тексту (витвір, що “винуватий своїм власним буттям” [8, 154], є “невичерпним, якщо брати до уваги трансформації його поняттєвого наповнення”, “самосформованим, автономним утворенням, яке весь час вимагає нового прочитання, – навіть у тому випадку, коли текст повністю зрозумілий” [8, 157], “завершеним” [8, 158], важливою характеристикою якого є “повна відповідність змісту та звучання” [8, 159]), вказує на те, що “художній текст є текстом по суті і як такий, що відповідає найстрогішим вимогам. Це той текст, що не вказує на проголошене чи непроголошене мовлення шляхом фіксації цього мовлення, – він звільняється від свого походження, завдяки цьому набуває самодостатності і саме в цьому статусі стає останньою інстанцією, до якої звертаються читач та інтерпретатор” [8, 153]. Таким чином, видатний герменевт, не виявляючи тенденції до теоретизування смерті автора, все ж применшує його роль як власне автора, хоча й не відкидає його як творчу потенцію, завдяки якій уможливується постання художнього тексту, надаючи текстові, а йдеться у нашому випадку про текст художньої літератури, більшої автономності. Більше того, Г. Г. Гадамер вказує на те, що письменник – це прохач, який здатний до творення лише настільки, наскільки мова наділила його необхідним чуттям себе (мови): “/.../ письменник /.../ це прохач, який стоїть біля мови. Він хоче, щоб мова його почула. Він хоче, щоб мова його обдарувала так, аби йому вдалося її знову пристосувати до мовлення /.../. Поезія /.../ – це завжди вимога з боку мови і можливість мови бути чимось на зразок диктанту...” [7, 190]. І далі: “Твір письменника – це те, в що він вслуховується і що він бачить, коли викликає його силою свого власного мовного духу. Творчі можливості письменника залежать від тієї міри, до якої він вростає в предмет своєї творчості, і йому пощастить, коли витворене ним і втілене у слові мистецтво відгукнеться в читачеві” [7, 191].

Однак у цьому ключі важливо звернути увагу на те, що під “походженням” тексту ми мислимо не лише його автора, але й ті конкретні історичні, соціальні, культурні тощо моменти, які “супроводжують” вияв тексту чи спричиняються до нього, певним чином впливаючи на автора.

М. Бланшо у праці “Простір літератури” стверджує, що письменник за своєю суттю є провідником, через який буття /чи НІЩО/ оприсутнюється, усталюється, перетворюючись на слово: “/.../ поет промовляє, лише

слухаючи, лише перебуваючи на тій *узбічності*, де ритм, ще позбавлений слів, і голос /.../ безупинно мовлячий, повинні стати потугою називання лише в тому, хто їх чує, хто цілковито їх вчуває, в посередникові, що здатний вмістити їх у собі...” [4, 14]. Так, письменник постає письменником тією мірою, якою він здатний до слухання, до чуття (від “чути”): “/.../ той, хто пише, є разом і тим, хто “наслухає” незавершене й нескінченне, тим, хто почув його як слово, тим, хто ввійшов у злагоду з ним, упорався з його вимогливістю, згубився в ньому й усе ж таки урвав його...” [4, 24], – що, безумовно, звертає нашу увагу на певну спільність позицій М. Бланшо та Г. Г. Гадамера. Крім того, філософ акцентує увагу на тому, що письменник – це той, хто може перебувати на межі, на “узбічності”, МІЖ, і цим виявляє точки дотику його концепції із концепцією М. Гайдегера (“Поет виставлений під блискавицею Бога” [5, 257], “Сам поет стоїть посередині – між Богом і народом. Його викинуто, викинуто у це *Між*, між Богами і людьми” [5, 260]).

М. Бланшо вказує на те, що письменник “жертвує в собі словом, яке є невід’ємною його власністю, але робить це для того, щоб дати голос універсальному” [4, 15], “він більше не є сам собою /.../, він уже ніхто” [4, 16]. Подібну думку висловлює і Ю. Крістева у роботі “Бахтін, слово, діалог, роман”, проте із нюансуванням на іншому аспекті (власне, на його /автора/ входженні в дискурс і тих характеристиках, які він через це набуває (або яких позбувається; чи набуває, позбуваючись – науковець акцентує увагу на понятті амбівалентності)). Для неї автор – “це суб’єкт повіствування, перетворений вже в силу самого факту своєї включеності в нарративну систему, він ніщо і ніхто, він сама можливість переходу С (суб’єкт повіствування) в О (отримувач)” [10]. Причиною того, що автор стає ніким, за словами ж М. Бланшо, є саме творіння, яке “вимагає від письменника, щоб він утратив будь-яку “натуру”, будь-який характер і, переставши співвідноситися з іншими людьми і з самим собою завдяки рішення, що робить з нього “Я”, зробився порожнім місцем, де заявляє про себе усталення безликости” [4, 43].

Мова промовляє письменником. Зрештою, можемо говорити, що саме текст “вимагає” у письменника бути таким, а не інакшим (М. Бланшо вказує на те, що творіння змінює письменника, робить його таким, який відповідатиме його, творіння, потребам, зрештою, робить письменника письменником: “/.../ Писання змінює нас, ми пишемо не відповідно до того, чим ми є; ми є тим, що ми пишемо” [4, 77]), це за текстом /словом/ іде письменник, аби дати змогу творінню “бути” (“/.../ творіння залежить від того, хто сам можливий лише в площині творіння” [4, 81]), однак творіння є тільки через те, що письменник “дав” йому “бути” своїм рішенням перетворити “Я” на “Воно”. З іншого ж боку, якщо мислити творчість /творіння/ як скрайню потребу (услід за М. Бланшо), то чи можна говорити про таке рішення як певний вольовий акт, здійснений письменником? Його /письменникова/ воля буде зводитися до того, що він дозволить творінню кермувати собою, якого через те, що оприсутнюється у творінні, тепер уже нема [4].

Важливо зазначити також, що є певні позиції концепції М. Бланшо, які можна співвіднести із висловленими думками П. Рікера. У першу чергу, йдеться про “відкидання” творінням свого автора: “/.../ коли воно [творіння – З. Г.] немовби перестає бути зробленим, стосуватися свого творця /.../, цей момент, який зводить нанівець автора, є також тим моментом, коли творіння відкривається самому собі, й у цій відкритості народжується читання” [4, 188]. “Творець не присутній при акті читання”, за П. Рікером, навіть більше, він заважатиме розкриватися власне творінню – у стосунку із читачем (М. Бланшо: “/.../ Якщо він [автор – З. Г.] аж надто намагатиметься залишитися самим собою, то твір буде його твором, виражатиме його, виражати буде його обдарування, а не скрайню потребу творіння, не мистецтво як первину” [4, 40] – і далі: “Сам того не знаючи, читач перебуває в запеклій борні з автором /.../, будь-яке читання, де врахування автора, здавалося б, відіграє таку велику роль, є участю в нападі, котре усуває автора, щоб повернути твір до самого себе, до власної анонімної присутності, до шаленого безособового усталення, яким є творіння” [4, 180]), бо не автора, а тексту потребує читач – для того, щоб, витлумачуючи текст, тлумачити себе: “/.../ інтерпретація тексту досягає найвищої точки у самоінтерпретації суб’єкта, що з цього часу розуміє себе краще, розуміє себе по-іншому чи просто починає розуміти себе” [13, 317].

М. Бланшо, обмислюючи сутність *творіння* (“анонімна присутність”, “безособове усталення”), звертає увагу на те, що воно завжди стоїть *обіч усіх*, таким чином воно здатне “змінити” автора, однак воно перетворює також і читача, який у стосунку до творіння тепер є “глибоко анонімним”, “яким завгодно”, “єдиним, але прозорим” [4, 180]. Філософ мислить творіння як даність, як “первину”, зв’язок із якою завжди буде інтимним, проте самотнім, оскільки той, хто поступається до творіння, “належить до самотності того, що виражається лише словом “бути” /.../” [4, 9]. Автор чи читач, по суті, просто є, як просто є творіння, іншої можливості для них немає, як просто бути: автором, читачем – тому що творіння просто є, є завжди, і завжди є нове.

Таким чином, виявляємо тенденцію, за якою відбувається применшення ролі автора як творця та особистості в діалозі з реципієнтом й акцентування на взаємодії тексту й реципієнта чи тексту й автора, що, зрештою, теж певною мірою постає як реципієнт, у першу чергу. Однак було б неправомірно абсолютизувати саме таку позицію, оскільки це значно спростить погляд на герменевтику і її аналізу тексту. Автор, за М. Бахтіним, “присутній тільки в цілому творі, і його немає в жодному виокремленому моменті цього цілого, найменше ж всього у відірваному від цілого змісті його. Він знаходиться в тому невиділеному моменті, де зміст і форма нерозривно зливаються, і більш за все ми відчуваємо його присутність у формі” [3, 362], він “виявляє свою індивідуальність у *стилі* [виділення наше – З. Г.], світогляді, у всіх моментах задуму твору” [1, 408].

Звичайно, авторське Я різних письменників виявляє себе у текстах неоднаковою мірою. Ідеться, однак, не стільки про явлення власне біографічних аспектів (хоча поняття символічної біографії відіграє неабияку

роль у процесі розуміння того чи іншого твору, однак *символічна автобіографія* виявляється, з одного боку, тим, що *текст знає* (однак знає тільки через те, що він вступає у діалог із автором), “*каже*” про свого автора, навіть поза його волю /“самосвідомість наративу” [6, 239]/, з іншого – те, що приховане у тексті, але таке, що здатне до відкриття своїх смислів перед читачем та й перед самим автором, однак тією мірою, якою він може саморефлексувати, бачити себе у тексті не як керівну силу, але як того, хто мусить іти за текстом), скільки про площину, яку до певної міри можна означити як ідеологічну, проте маємо на увазі не упровадження / насадження ідеї, яка є штучною у структурі тексту, а про уміння вступити у діалог, а, значить, бути відкритим, слухати, надчувати мову, аби текст виявив себе як еміне́нтний, за Г.-Г. Гадамером.

“Ми вважаємо, що знаємо, яким є автор тексту, тому що виводимо поняття автора з поняття мовця /.../. Коли текст займає місце мовлення, мовця більше немає, принаймні у розумінні негайного і безпосереднього самовизначення того, хто говорить в окремому випадку дискурсу. Цю близькість суб’єкта, що говорить, до його власного мовлення заміняє складний зв’язок автора і тексту /.../, автора встановлює текст /.../. Текст – це те місце, де з’являється автор” [13, 309]. По суті, у стосунку до читача, можемо говорити про образ автора, про певного суб’єкта висловлювання, яким є текст, що співвідноситься не так із реальною особою, як із витвореним в уяві читача образом – витвореним, однак витвореним на основі тексту, оскільки саме текст виявляється тією першою і єдиною інстанцією, завжди готовою до діалогу, завжди відкритою до нової інтерпретації і, таким чином, до життя, інстанцією, до якої вперше (і завжди вперше) звертається читач. Натомість автор виявляється присутнім опосередковано, як такий, що існує тільки у тексті і через нього.

Нам видається слушною думка П. Рікера про те, що читачеві легше, коли автор помер (“Коли автор мертвий, зв’язок із книгою стає повним і, так би мовити, незайманим” [13, 307]), але тільки у тому випадку, коли цей автор виявляє себе як інстанція, яка прагне застановити собою власне текст (“/.../ якщо позиція автора буде всевизначальною для розуміння твору, то це програмуватиме звужене його розуміння, міститиме догматизацію, надмірну монологізацію, що унеможливи́юватиме справді діалогічне, а відтак і герменевтичне сприйняття” [9, 119]). Поза цим автор існує, однак існує як сама можливість тексту бути, як такий, що є тільки завдяки тексту (однак звертаємо увагу на діалогічний зв’язок таких категорій, як автор і текст). Тобто текст є тим, що творить читачеві образ автора – через його стиль, у першу чергу. Площина тексту – це така площина, де читач знаходить *свого* автора, тільки такого, якого він здатен осягнути на певному історичному етапі (мислимо, власне, не конкретного читача, але своєрідне коло читачів, на яких проектується твір) і через цей текст.

Про подібну, однак обернену у смисловому аспекті ситуацію зауважуємо й у стосунку автора до читача, про що йшлося вище (позиція нададресата і його дія у формуванні кола читачів /чи типу читача/).

З іншого боку, це зовсім не означає, що читач, який не “вписується” в окреслене коло, не може читати текст. Насправді важко уявити ситуацію, коли б текст, написаний рідною мовою, був цілком не зрозумілий реципієнту у своїх значеннях. Швидше можемо говорити про частковість й іманентну відкритість процесу розуміння. Наскільки людина підготовлена до читання того чи іншого художнього тексту /у першу чергу, йдеться про читацький чи – ширше – культурний досвід, про можливість і міру входження індивіда у дискурс/; чи здатна вона розуміти глибинні смисли, які, за Ю. Лотманом, генеруються текстом [11, 12] чи вона сприймає художній текст у буквальному його значенні – як певний документ тощо – ці та деякі інші питання формують групу проблем сприйняття художнього тексту.

По суті, кожен текст вимагає читача уже підготовленого до його сприйняття. Таким чином, виявляємо, що формування кола читачів (акцентуємо увагу на аспекті його відкритості), яке охоплюється поняттям нададресата, повинне відповідати кільком важливим вимогам, які цілковито узгоджуються із герменевтичним поглядом на проблему тлумачення і розуміння художнього тексту.

М. Хвильовий у такій площині виявляється фігурою знаковою. Вбачаємо у стосунку до цього декілька важливих аспектів:

1) моменти префігурації і конфігурації (за П. Рікером) виявляють у текстах письменника тяжіння до гармонійного співіснування, власне, складається враження, що як автор пише текст, так текст “виписує” свого автора (звернемо увагу на “Арабески”, “Вступну новелу”, “Редактора Карка” тощо – твори, у яких, символічна автобіографія М. Хвильового, за Г. Грабовичем, виявляється надто сильно);

2) реципієнт “вибудовує” образ автора через текст, однак, у першу чергу, він знаходить у тексті самого себе як співтворця, десь навіть входячи у роль автора, якого він намагається осмислити, таким чином, що починає усвідомлювати себе краще (чи просто по-іншому /П. Рікер/);

3) автор проектує образ читача таким чином, що практично втягує його у канву тексту, роблячи його невід’ємною частиною художнього світу (звернемо увагу на те, що, виводячи *дійових осіб* у новелі “Редактор Карк”, Я (як одна з авторських масок) вказує: “Нарешті коментарій і дієві особи: / 1. Автор. / 2. Читач” [14, 62], – таким чином перетворюючи текст на площину, у якій співдіють автор (який є, зрештою, текстом) і реципієнт), по суті, постулює те, що інші письменники (інші тексти) пробують вуалювати: роль реципієнта у творенні тексту: “І читач творець, не тільки я, не тільки ми – письменники. Я шукаю, і ви шукайте” [14, 49].

Наведені вище аспекти оприсутнюються через текст і, власне, стиль письменника.

Так, визначаємо категорію автора однією із найважливіших у сучасному літературознавстві. Її тлумачення у герменевтичному ключі нерозривно пов’язане із категоріями “текст” та “реципієнт”.

М. Хвильовий у такому ракурсі виявляється знаковою фігурою в українській модерній літературі, оскільки осмислює категорію “автор” у

багатьох аспектах (за творами “Арабески”, “Вступна новела”, “Редактор Карк”, “Повість про санаторійну зону”, “Я (Романтика)” тощо), у т. ч. в аспекті його (автора) рецептивної дії. Постулювання ж письменником ролі реципієнта як співтворця виводить його /письменника/ художню концепцію у площину герменевтичну.

Джерела:

1. Бахтін М. Висловлювання як одиниця мовленнєвого спілкування / М. Бахтін // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття / За ред. М. Зубрицької. – Л. : Літопис, 2002. – С. 406-415.
2. Бахтін М. Проблема тексту у лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках / М. Бахтін // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття / За ред. М. Зубрицької. – Л. : Літопис, 2002. – С. 416–422.
3. Бахтин М. К методологии гуманитарных наук // Бахтин М. Эстетика словесного творчества / М. Бахтин. – М. : Искусство, 1979. – С. 361–373.
4. Бланшо М. Простір літератури. Есе / М. Бланшо ; [пер. з фр. Л. Кононович]. – Л. : Кальварія, 2007. – 272 с.
5. Гайдеггер М. Гельдерлін і сутність поезії / Гайдеггер М. // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. – Л. : Літопис, 2002. – С. 250-261.
6. Грабович Г. Символічна автобіографія у прозі Миколи Хвильового // Грабович Г. Тексти і маски / Г. Грабович. – К. : Критика, 2005. – С. 237-258.
7. Гадамер Г. Г. Батьківщина і мова / Гадамер Г. Г. Герменевтика і поетика / Г. Г. Гадамер. – К. : “Юніверс”, 2001. – С. 188-195.
8. Гадамер Г. Г. Емінентний текст і його істинність // Гадамер Г. Г. Герменевтика і поетика / Г. Г. Гадамер. – К. : “Юніверс”, 2001. – С. 153-164.
9. Кир’янчук Б. Герменевтичні концепції у праці М. Бланшо “Простір літератури” / Б. Кир’янчук // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : Видавництво Національного університету “Острозька академія”. – Вип. 18. – 2010. – С. 113-125.
10. Кристева Ю. Бахтин, слово, діалог, роман [Електронний ресурс] / Ю. Кристева. – Режим доступу : <http://www.gumer.info/>.
11. Лотман Ю. До побудови теорії взаємодії культур (семіотичний аспект) / Ю. Лотман // Сучасна літературна компаративістика : стратегії і методи : Антологія / За заг. ред. Д. Наливайка. – К. : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2009. – С. 195 – 210.
12. Лотман Ю. Текст у тексті / Ю. Лотман // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. – Л. : Літопис, 2002. – С. 581-595.

13. Рікер П. Що таке текст ? Пояснення і розуміння / П. Рікер // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / За ред. М. Зубрицької. – Л. : Літопис, 2002. – С. 305-323.

14. Хвильовий М. Новели, оповідання. “Повість про санаторійну зону”. “Вальдшнепи”. Роман. Поетичні твори. Памфлети / М. Хвильовий. – К. : Наукова думка, 1995. – 816 с.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ЕСТЕТИЧНІ ФРЕЙМИ ЛІТЕРАТУРИ

Поліщук Ярослав. Кінематографічна тропіка у творчості Михайла Коцюбинського.....	4
Антипчук Надія. Перлини духовності на сторінках журналу „Молода Україна” Олени Пчілки	15
Миненко Юрій. Християнська символіка української геральдичної поезії епохи бароко	25
Останко Юлія. Художні прийоми відображення психології персонажів у новелістиці Василя Стефаника	36

РОЗДІЛ II. ТЕКСТИ І КОНТЕКСТИ

Томчук Любов. “Краса в істині”: жіноча місія в культурі	46
Крупка Мирослава. Родинні конфлікти як характерна риса посттоталітарного буття (на прикладі творчості Євгенії Кононенко та Людмили Таран)	52
Кирильчук Олександр. Український історичний роман 1940-1950-х років у контексті ідеологічних пошуків соцреалізму	61
Назарук Вікторія. Гуманістичні концепції Даміана Наливайка у контексті барокової естетики	71

РОЗДІЛ III. ПИТАННЯ ПОЕТИКИ

Тхорук Раїса. Опозиція місто/село у драмах Марка Кропивницького	79
Чиж Наталія. Осмислення смерті у “Щоденнику” Аркадія Любченка ...	88
Хомеча Наталія. Еней на межі ХХ – ХХІ століть: Іван Котляревський та Юрій Андрухович	93
Криловець Роман. Філософська поезія Василя Стуса (на матеріалі збірки “Зимові дерева”)	107
Ярошенко Роман. Літературно-методологічний аналіз розвитку жанру псалма на грані Старого та Нового Завітів	114

РОЗДІЛ IV. ЕСТЕТИЧНА СИСТЕМА ТА РЕЦЕПЦІЯ ЛІТЕРАТУРИ

Гон Мойсей. Творчість Шолома-Алейхема: українська модель рецепції (1920 – 1930 роки)	123
Бестюк Ірина. Рецепція творчості Михайла Коцюбинського в літературі 20-х років ХХ століття (на прикладі новели “Тіні нетлінні” Михайла Івченка)	132
Кир’янчук Богдан. Герменевтичні концепції Габріеля Марселя	143
Годунок Зоряна. Категорії автора та реципієнта в герменевтичному тлумаченні (на прикладі художньої прози Миколи Хвильового)	154
Хмель Віра. Семантичні коди міфологеми творення в українських колядках і щедрівках	163
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	175

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ.
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

*Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету*

Випуск ХІХ

Упорядкування
та наукове редагування
*Ярослав ПОЛІЩУК
Олександр КИРИЛЬЧУК*

Комп'ютерна верстка та макет
Олександр КИРИЛЬЧУК

Відповідальний за випуск
Ярослав ПОЛІЩУК

Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство: Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. ХІХ / Ред. кол. Я.О. Поліщук [та ін.]. – Рівне: РДГУ, 2010. – 178 с.

**ББК 83
Л 43
8**

Підписано до друку 21.10.2010 р.
Формат 60x84. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman Cyr.
Умовн. друк. арк. 11,3. Наклад 300 прим. Зам. № 33/1.